

Következetesen keresztülvitt fogalmazástanítás mellett fizikai lehetetlenség az írásbeli dolgozatok tanterv-kívánta számának megtartása. Meg kellene elégedni havonként egy dolgozattal; ha ezt közös iskolai munka és otthon végzett fogalmazás vagy esetleg többféle stílus-gyakorlat előzi meg s a javításnál újból részletes megbeszélés követi, havonként 3—4 magyar óra úgyszólván kizárólag a fogalmazás-tanítás szolgálatában áll. A tíz dolgozat mindenike a haladás egy-egy eredményét mutatná be, a reávezető munka egészét a napló-füzet őrizné. Ebbe úgyszólván mindennap írnának a tanulók, mert — a módszerek változhatnak — örökérvényű marad az elv: gyakorlás teszi a mestert.

Radnóti Dezsőné

a magyar nyelv szakvezető tanára

3. Magyar nyelv

(Mintatanítás a fiúiskola IV. osztályában.)

Tárgy: Az elégia.

I. Bevezető rész.

Csodálatos alkotása az ember az Istennek — gyerekek. Tele van a lelkünk mindig érzelemmel, s kavarog az bennünk, mint levegőben a virágillat. Az érzelmek hatása alatt teszünk-veszünk az életben, s melengetjük lelkünkben azt a csodás érzést, melyet érzelmeknek nevezünk. Milyen jól esik érzelmünket ilyen vagy olyan formában mással közölni; mennyire megkönnyebbülünk, ha megértő lélekkel találkozva, megoszthatjuk azt. Ily megértő lelkek vagyunk mi a költők számára, kik igyekszünk az általuk művésziiesen kifejezett örök emberi érzést felfogva, lelkünkbe átültetni, hogy gazdagodjék, formálódjék tőle lelkünk. Aki a dalban csak verset lát, a versben meg csak a szavak egymásutánját, az sohasem tud lelkesedni a dalért, az sohasem fog megérteni egy költőt, az sohasem fog könnyet ejteni a könnyért, az lélekben emberré sohasem tud válni. Legdrágább könny, ami ember arcán végigfolyhat, a titkok titka: az érzelem könnye. (Módszeres megjegyzés a bevezető részhez.)

A költészettani óra légkörének megteremtése múlhatatlanul szükséges. Ezt legjobb, ha a tanár maga végzi, mert ez esetben biztosabb és határozottabb formát ölt az. Lelki beállítottság nélkül költészettani órát kezdeni nem lehet. Ez súlyos feladat, mely próbára teszi az embert. Röviden, tömören, határozottan beállítani a gyermek lelkét egy eszményi cél szolgálatába nem

kis dolog, mert azt »sablonosan« végezni nem lehet, másrészt a tanár egyéniségéből sokat kívánó követelmény ez.)

II. Számonkérés:

a.) szavalás.

Remélem, ti azok közé tartoztok, kik megérik a költő szavát, s próbálgattok is már szavalás útján a költő érzelmének kifejezést adni. Megérteni a költeményt minden esetre könnyebb, mint visszaadni, de ti csak próbáljatok, hangoljátok otthon, mert sok üdvösség származik ebből majd később. Hát már most halljunk egypár szép szavalatot!

(Szavaltattam: Boldogasszony anyánk... Reszket a bókór, mert... Egy sír... és Szabolcskától: Mária című dalokat. A szavalatok után közös megbeszélések formájában bírálatok következtek; számomra csak az irányítás feladata hárult. Mindenki gondolatát szabadon nyilváníthatta, s a vezetőszezpont az volt: vissza tudta-e adni a szavaló a költeményben kifejezett érzelmét, hangulatot; ezenkívül a bírálat a szavalat minden mozzanatára kiterjedt.)

Látjátok fiúk: bírálni is könnyebb, mint szavalni. Hányan vannak, kik átérzik a költeményt, s még sem tudják azt visszaadni. Vajjon: mi lehet ennek az oka?

Többen: Nincs hangja... nincs tehetsége... nem tud szavalni....

Az ám! Művészet az is. Nyelvművész már az, aki tökéletesen meg tud egy költőt szólaltatni. Csak igyekezzetek, mert a szavalás állandó gyakorlása közelebb visz benneteket az értelmes, tiszta, kellően hangsúlyozott beszédkésztség kialakulásához is,

b.) az elméleti anyag.

(A továbbiakban röviden számonkértem tőlük a mult óra elméleti anyagát: a dalt és fajait, a dal keletkezését; a jellemző sajátságait, a dallamosságot, a költészet és a zene kapcsolát.)

(Módszeres megjegyzés a számonkéréshez.)

A két irányú számonkérés még jobban hozzájárult ahhoz, hogy a szükséges hangulat kifejlődjék. Kellő hangulat nélkül e fokon új munkához fogni nem lehet, mert meddő és egyben haszontalan kísérlet 14 éves gyermekeknek esztétikai, filozófiai magyarázatokkal kísérni a verseket, mert azt úgy sem értenék meg, még kevésbé magát a költészetet. Ne az értelmét fogjuk meg a gyermeknek, hanem a szívét, lelkét, az érzelem világát; ha az a miénk, akkor a költő helyet talál ott, akkor megfogamzik abban az érzelem, amelynek eredménye nem a szavak áradatában fog megnyilvánulni, hanem egy forró könnycseppben, mely mindennél ékebben, világosabban beszél a gyermeki lé-

lek tükrében: a szemben. A hangulat megteremtése a tovább haladás alapkövetelménye.)

III. Áthajlás.

No gyerekek, a költészetnek egyik legszebb részét fejeztük most be. Körüljártuk azt a tarka-barka virágágyat, amelyben a szív rózsái teremnek. Sokszínűek ezek, mert igen sokféle érzelm járja át lelkünket. Ami a szívünkben van, ajkunkra kívánczozik, s ki-ki a maga módján dalol, akár csak a pacsirta.

IV. A kérdés (probléma) felvetése.

Búban és örömben egyaránt dalol az ember. Szív a szívnek adja át a hangot, mert az érzelm közös: amit én érzek, más is érzi, ami nekem fáj, másnak is fáj. Bizonyára észrevetétek, hogy keletkezett már bennetek olyan érzelm, amelyet egykönnyen nem mondhatok ki, mely viaskodott bennetek. Ért már benneteket szerencsétlenség, csapás?... Gondolatok csak vissza... Mit tettetek akkor?

Többen: Elszomorodtunk. Sírtunk.

Vajjon miért? Krachtusz Oszkár.

Krachtusz: A csapás fáj az embernek. Mikor szegény édesapámat temették... (Elsírja magát.)

No, ülj le édes fiam. Azt tetted akkor is, amit most. Különös érzelmek hatása alatt tehetetlenségben sírva fakadtál, s a könny enyhülést hozott számodra. Hányszor és hányszor megisméltődött ez már azóta — igaz-e Oszkár? — s mindannyiszor milyen jólesett sírni, megkönnyebbülni. Ilyen magunkfajta ember kisírja magát, ha az érzelm megrázza a lelkét; nézzük, mit tesz a költő, ha lelkét az érzelm feldúlja!

V. A kérdés (probléma) megoldása:

a.) az új anyag.

A múlt órán beszéltünk Szaboleska Mihályról. A dalos lelkű nagytiszteletű úrnak a temesvári eklézsián ijedten jelentették egy szürke, téli napon, hogy egyik kis tanítványa meghalt. Szaboleska szívéhez kapott, órákon át le-följárt a szobában. Egyszer csak íróasztalára görnyed, s e sorokat rója. (Minta-olvasás.)

Dal a kis Demeter Rózsikáról.

1. Uram, a telet Te formáltad,
A zivatarnak Te adsz szárnyat...
S gondod kinek kiterjed mindenekre,
Tudod-e, hogy meghalt az este
A kis Demeter Rózsika?

2. Még bizonyosan emlékszel rá.
Maga az élet lehelt rá.
Szép szeme mosolygott únos-únatlan,
Ott ült mindig az első padban
A kis Demeter Rózsika!
3. S ó, hogy tudott kérlelni Téged,
Az ártatlan, ki soh'se vétett.
Anyja, az esztendő nagy beteg ágyon,
Bíztatta, hogy Téged csak áldjon;
Mert Te az árvák atyja vagy.
4. ... Hozzánk a város nagyon közel van;
S ma mégis úgy lelték meg holtan.
Anyjának orvosságért tipegett be,
S jövet a vihar útba lepte
A kis Demeter Rózsikát.
5. Keze még össze volt kulcsolva,
Ahogy az orvosságot fogta,
S ott is, tudom, a végső pillanatba,
A »Miatyánk«-ját morzsolgatta
A kis Demeter Rózsika.
6. ... És most nekem kell majd feleltem
Hirdetnem, Uram, hogy bölcs vagy Te!
Hogy jó vagy és irgalmas véghetetlen,
Hogy végig ott volt kegyelmedben
A kis Demeter Rózsika.
7. Én Istenem, ó feddj meg engem,
Hadd tudjak hinni rendületlen!
Nehogy majd én is pogány zokogással
Odaboruljak, vétkez gyásszal
A kis Demeter Rózsira!

b.) tartalmi megoldás.

Istenem! milyen különös hangokat üt meg Szabolcska Mihály. A sápadt arcotok azt jelenti, hogy valami különös érzelem járja át most lelketeket. Vegyétek csak elő a könyveteket, nyissátok ki a 32. lapon! Olvasd csak az első versszakot Bózsó! (Olvasás után.) Kit szólít meg a költő, fiam?

Bózsó: A jó Istent.

Őt fiam: azt, aki formálja a telet, aki a viharnak szárnyat ad... a mindenható nagy Istent... s mit kérdez tőle?

Bózsó: Vajjon tudja-e azt, hogy meghalt a kis Demeter Rózsika?

Úgy-úgy. — Ül le! — S vajjon szabad ilyet kérdezni a jó Istentől? Illik ez? Lehet kérdőre vonni a jó Istent?

Többen: (habozva) Nem... Hát csak kérdezi...

Gyerekek, a jó Isten mindent tud. Vajjon: a nagytiszteletű úr miért engedte meg magának ezt a szokatlan kérdést?

Többen: Mert nagyon fáj neki Demeter Rózsika halála.

Wottreng: Tanár úr kérem, temetések alkalmával sokszor lehet hallani ilyen kifakadásokat.

Helyes. S mit gondolsz, mi az oka ennek?

Többen: A fájdalom... a szenvedés.

Látjátok, van olyan érzelem is, mely annyira feldúlja az ember lelkét, hogy hatása alatt olyan kijelentéseket tesz, amit nyugodt, megfontolt állapotban nem tenné meg az ember. Az érzelem válik ilyenkor uralkodóvá az emberben, s ez késztette Szabolcska Mihályt is a kérdés feltevésére. Nézzük csak, miért feküdt ennyire a szíven szegény Rózsika halála! A második és a harmadik versszakot olvassa Balog! (Olvasás után.) Kit ismerünk itt meg tüzetesebben?

Balog: A kis Rózsikát, aki bizonyosan tanítványa lehetett Szabolcska Mihálynak.

S vajjon mire taníthatta?

Balog: A hittanra.

Igen, s milyennek ismerte meg a kis Demeter Rózsikát?

Balog: Jónak. Ott ült az első padban.

Úgy-úgy. — Ül le! — S milyennek írja le?

Többen: Szép kis leány volt... A szeme mosolygott únos-únatlan... Szépen tudott imádkozni.

Kis imádságos lélek volt ő, ki sohasem vétkezett... S még az esztendő nagybeteg anyja is mire biztatta a kis Rózsikát? Sándor?

Sándor: ...hogymé imádja az Istent, mert ő az árvák atyja.

Mire lehet következtetni ebből?

Sándor: E mondásból az következik: az anyja tudta, hogy meghal, s a hitet erősítette a kis leányában, mert a jó Isten az árvák atyja.

Úgy bizony. Mindenki az anya halálát várta, s teljes árvaságra jutott volna szegény kis Rózsika. Micsoda jólelkű anya volt ő, ki még halálos ágyán is a kis árvájáért aggódott, s Istenre bízta, mint az árvák gondviselő atyjára. S nézzük csak, mi történt? Olvasd a negyedik és az ötödik versszakot Otruba! (Olvasás után.) Miről számol itt be a költő?

Otruba: Úgy látszik, Demeter Rózsikáék Temesvár körül lakhattak. Az édesanyja beküldte orvosságért a városba, s visszafelé jövet megfagyott az úton.

Hát hogyan lehet ez? Hogyan képzeld el?

Otruba: A költő azt írta az első versszakban, hogy a jó Isten formálja a telet, s ő ad a viharoknak szárnyat. Valószínűleg hóvihár lephette meg és ez okozta halálát.

Helyes. Én is így gondolom. Hogy siethetett szegényke az orvoságért... Hogy akart könnyíteni édesanyja szenvedésén... S a végzet mit tett vele?! Borzasztó még rágondolni is, mint menekülhetett szegényke valamelyik vastagabb fatörzs mellé, oltalmat keresni a kegyetlen szél ellen. A rettenetes hóvihár mind jobban és jobban kényszerítette őt arra, hogy gyenge testét összébb és összébb húzza. Összekulcsolt kezében szorongatta az orvoságos üveget... a »Miatyánk«-ot mondogatta, védelmet keresvén Istennél. Védelem helyett... — így rendelkezett a jó Isten, kitől minden ered, — örök védelmet kapott, s magához szólította őt. A szívünk megremeg, fájdalmunk háttartalan: hisz jó volt, ... hisz imádságos, hívő lelkű kis leányka volt, ... hisz édesanyja szenvedésén akart segíteni, ... s mégis a kegyetlen valóság földhöz sujt bennünket. Mily megrázó hangon ad kifejezést a költő érzelmének: (magam olvasom)

»És most nekem kell majd felette...«

Azt hiszem, e pillanatban ti is azt érzitek, amit én. Minden izemben reszketek, ... nehezen jön ajkamra a szó, ... lelkem háborog, mint a viharvert tenger... Vajjon: mi okozza ezt?

Busch: A költő fellázadt Isten ellen.

Látszólag az igazságtalan esemény hatása alatt kétségbevonja Szabolcska az Istennek...

Többen: ... bölcseségét, ... végtelen irgalmát, ... kegyelmét, ...

... mindazt, amit neki papi hivatásánál fogva hirdetni szent kötelessége lesz majd a temetés alkalmával. A fájdalom, az együttérzés, a csapás súlya alatt meginog egy pillanatra a hite, mert mint ember igazságtalannak tartja azt, amit a jó Isten művelt. Jól mondta Busch: valósággal fellázadt Isten ellen a költő, s kitörése lelkének vihara volt. A háborgó lélek kitörése gyarló emberi szempontból valóságos fenséges és félelmetes érzést vált ki, de csak akkor, ha erre valami következik. Isten ellen lázadni a legnagyobb bűn. Isten rendelkezését kétségbevonni: egy a hitetlenséggel. Meginog csak az ember egy kicsit, hogy a lélek ismét Alkotójára találjon, s hallgassátok csak, mit mond Szabolcska, a nagytiszteletű úr: (magam olvasom)

»Én Istenem, ó feddj meg engem...«

Igen-igen. Így-így. Leborul a nagytiszteletű úr a mindenható Isten előtt, s mit mond?

Többen: Ó, feddj meg engem!

Igy válik az előbbi kitörése fenségessé, mert a lélek megtért, s mit akar?

Többen: Hinni... rendületlenül hinni.

Igen-igen: hinni rendületlenül, nehogy pogáány zokogással oda-boruljon ő is a kis Demeter Rózsika koporsójára. Isten rendelkezésébe fiúk bele kell nyugodnunk, s bármily fájdalmas is az, imádságos lélekkel tűrjük azt, mert Ő az örökkévalóság, miénk

a hit, mely Hozzá vezet. . . : »Legyen meg az Ő szent akarata«...
(Módszeres megjegyzés a tartalmi megoldáshoz.)

Súlypont: az átélés biztosítása, az érzelem megfogantatása. E nélkül műfaji fejtegetésekbe bocsájtkozni nem lehet. Ilyen szűkreszabott kenetek között nagyon bajos az átélés egyes mozzanatait leírni, mert a szavakon kívül sok minden közrejátszik, amit papírra vetni nem lehet, mert egyéni, lelki munka az.)

c.) *műfaji megoldás.*

Vajjon e költemény érzelmet fejez ki fiúk?

Többen: Igen.

S mihez fűződik itt az érzelem?

Többen: Egy eseményhez.

Igen. Bontsuk részre e költeményt! Az első 3 versszakban mit ad a költő? Bullás?

Bullás: Az első 3 versszakban a költő helyzetképet ad. Megismerkedünk Demeter Rózsikával és családi körülményeivel.

Úgy van. Hát azután mi tartozik ismét össze?

Mészáros: Az a rész, amelyben elmondja a költő Rózsika halálát. A negyedik és az ötödik versszak.

Helyes. Kapcsoljátok össze az első 3 versszakot és írjátok mellé: helyzetkép; a negyedik és ötödik versszak mellé: az esemény elmondása. Hát a hatodik versszakban mit fejez ki a költő?

Többen: Itt van a lázadás.

Na, ne mondjuk: lázadás. Mondjuk inkább így: kitörés. Irjuk mellé. Az utolsó versszakban minek ad kifejezést Szabolcska?

Többen: . . . megtérésének, . . . megszeliődülésének.

Úgy van. Megtér, megszeliődül, megenyhül a költő. Irjuk mellé: megenyhülés. Tehát hogyan sorakoznak a részek egymásután?

Klein: A költő helyzetképpel kezd, majd beszámol az eseményről, s ezt követi a kitörés és a megenyhülés.

Igen. A helyzetképre és a megrázó esemény elmondására vajjon miért volt szüksége a költőnek?

Szöllősi: . . . mert csak így érthetjük meg a költő kitörését.

Úgy van. A nélkül érthetetlen lenne az egész. Demeter Rózsika szomorú sorsa megrázott bennünket is, s a kegyetlen és könyörtelen végzet a mi szívünket is fájdalommal, szomorúsággal töltötte be, sőt talán egyikőtökben-másikótokban hasonló érzelem keletkezett, mint amilyen a nagytiszteletű úr lelkét átjárta. A miértnek sokféle változata hullámszik az ember lelkében ilyenkor, s minél többet foglalkozunk vele, annál inkább közeledünk és értjük meg Szabolcska Mihály kitörését, hiszen neki kellett tetmetnie az ártatlanság, a szelidség, a jóság áldozatát, s neki kellett vigaszt nyújtani a hazafelé készülő anyának, a végtisztességen megjelenő rokonoknak, ismerősöknek, kik mind — lesújtva

a csapás alatt — a kétségbeesés szélére sodródtak. Neki kellett hirdetnie azt, ami örök igazság, ami hitünknek alapja: minden a jó Istentől származik. A csapást is békén kell tűrni, még akkor is, ha a fájdalom a szívünket marcangolja szét. Így válik a költő kitörése mind jobban és jobban érthetővé, hisz ember ő is, s belopódzott az ő lelkébe is egy pillanatra a kétkedés átkozott szelleme, mely szinte kitörésében az eget ostromolta. S mi következett nyomban utána?

Többen: ... a megenyhülés, a megtérés.

Igen. A felizgatott lélek megcsendesül, megtér, vigasztalódik, s reménnyel tekintve a jövőbe, ily felkiáltásban tör ki, mely mindent jóvá tesz:

»Én Istenem, ó feddj meg engem!«

Mit gondoltok, ahogy jelentették Szabolcskának a szomorú eseményt, azonnal leírta érzelmeit?

Többen: Nem, nem valószínű.

Bizony nem. Ha érzelem hatja át lelkünket, akkor annak nyomában dal fakad. Ez több, mint dal. Ez egészen más. Valószínűleg sokáig tépelődhetett Szabolcska, egypárszor leviharzott lelkében az esemény a hozzátapadó érzellemmel együtt, s csak azután írhatta le.

Összehasonlítva a költeményt a dallal, vajjon elütő vagy hasonló tulajdonságokat fedezünk-e fel benne?

Többen: Érzelmet fejez ki ez is... Hosszabb, mint a dal... Nem olyan közvetlen... Nem is dallamos... Úgy-úgy. Helyesen állapítottátok meg a daltól való eltérést, de hamar napirendre tértetek a kifejezett érzelem felett. Milyen érzelmet fejez ki a költemény?

Többen: Szomorút, megrázót, kitörőt.

Mindegyikből van valami; de összegezve a dolgot, mégis azt mondhatjuk: bánatos, panaszos, megenyhült érzelmet fejez ki, s az egészen végigvonul a panasznak mélabús hangja; azért röviden nevezhetnénk panaszdalnak is. Fiúk, az olyan költeményt, melyben a költő bánatos, panaszos, megenyhült érzelmének ad kifejezést, elégiának nevezzük. Ez a műfaj is, mint annyi sok szép minden, a görögtől származott. Elegosz-nak, sírátkozó éneknek nevezték az ilyenfajta költeményeket, melyet lágy, finom hangú fuvolával kísérték.

Ilyen elégiát írt Kisfaludy Károly a nemzetet ért nagy csapásról »Mohács« címen, melyben így köszönti a gyászteret a költő:

Hős vértől pirosult gyásztér! sóhajtvá köszöntlek,

Nemzeti nagylétünk nagy temetője Mohács.

Elsírja az elégiában panaszát a költő, s megenyhülve így nyújt nekünk reményt:

El, ti komoly képek! ti sötétség rajzati félre!

Új nap fényle reánk annyi veszélyek után;

El magyar, áll Buda még! a mult csak példa legyen most,
S égve honért, bizton nézzen előre szemünk.
És: te virulj gyásztér a béke malasztos ölében,
Nemzeti nagylétünk hajdani sírja Mohács!

Irodalmunk egyik nagyon szép elégiája Vörösmarty Mihálynak
»A kis gyermek halálára« című panaszdala. Vörösmarty a Per-
czel családnál nevelősködött, s váratlanul lesújtott kis tanítvá-
nyára a kegyetlen halál, s így vigasztalta a szülőket:

Eljátszottad már kis játékodat,
Kedves fiú, hamar játszottad el;
Végsőt mosolyga orcád, s a halál
Leszedte róla szép rózsáidat...

Majd megennyhülve így folytatja:

Ó, jöjj ölelgesd kis testvéridet;
Orcáikat csókdossa szellemed;
S amely napok tetőleg elmaradtak,
Add a szüléknek vissza! Ők együtt
Éljék le megszakasztott éltedet,
És míg porodra hintenek virágot,
Lebegj te őrző anyalként felettük!

Vannak költőink, kiknek alaptermészetük, lelki összetételük
közeláll a bánathoz, a panaszhoz; az ilyenek lelkük bánatos pa-
naszait elégiákban fejezik ki. Ilyen elégikus hangú költőnk
volt: Tompa Mihály, Arany János. Vajjon: Petőfi is az volt?

Többen: Nem, dehogy.

(Módszeres megjegyzés a műfaji megoldáshoz.)

Közös megbeszélés alapján vezessük rá a tanulókat a mű-
faji fogalmakra. Készen ne adjuk azt, amit maguktól is ki tud-
nak fejteni. Így válik az érthetővé, maradandóvá számukra; eh-
hez fűzzük azt, amit múlhatatlanul szükségesnek vélünk.)

VI. Gyakorlati alkalmazás.

Figyeljétek meg, vannak elégikus természetű emberek is,
kik mindig kedvetlenek; kiknek arcán mindig ott ül a bánat, s
ajkuk mindig panaszra nyílik. Úgy lehet, nincs is rá okuk, de
nem tehetnek róla, mert ilyenek. Ilyenné könnyen válhat az em-
ber, ha átadja valaki magát a lehangoló érzelmeinek; valóságos
kedélybeteggé válhat az illető. Az életben mindenkit sok csa-
pás, megpróbáltatás ér, ez alól nem mentes senki sem. Viseljük
ezeket férfiasan, s uralkodjunk érzelmeinken, őrizzük meg lel-

künk üdeségét, mert nagy kincs az élet, melyet értelmesen, szépen és okosan leélni: művészet.

Bizonyára van már köztetek is ilyen elégikusféle természetű.

Többen: Bullás János.

Helyes. Én is olyannak ismerem; pedig ha megkérdeznénk tőle, hogy miért olyan; maga sem tudná. Nos?

Bullás: (szégyenkezve) Nem tudom. Nem vagyok én egészen elégikus.

Ne is legyél! Kevés mosoly van arcodon, magad szeretsz lenni; társaid apró-cseprő dolgaiban nem veszel részt, zárkózott természetű vagy. Kédvés, jó fiúnak ismerünk, de azért ne búsulj, légy elevenebb; nincs neked hála Istennek semmi bajod. Bizonyára Bukovits Pistát is ilyennek ismeritek?!

Többen: (nevetve) Nem.

Nem bizony. Széll-elbéllet gyerek ő, s nem ártana a két természetet összevegyíteni, ha lehetne. Látjátok, egyik ilyen, a másik olyan. Így kerek a világ, s ha az ember a lelkét finomra csiszolja, mint a gyémántot szokás, akkor a természet koronájává válhat.

(Módszeres megjegyzés a gyakorlati megoldáshoz.)

A gyakorlati irányt hirdető polgári iskolának kötelessége mindent megragadni, ami különösen nevelési szempontból fontos a tanulóra nézve. Életbölcse ség, kedély, csapások elviselése fontos tudnivalók az élet számára.)

VII. A végzett anyag összefoglalása, lecke feladás.

(A végzett anyagot velük összefoglaltattam; különös súlyt fektetve a dal és az elégia műfaji különbségére. A könyvben megjelöltem a leckét, s házi feladatul adtam: »Temetésen« című feladat megoldását azzal, hogy mindenki számoljon be arról, mit érzett, hogyan viselkedett és hogyan ment végbe valamilyik hozzátartozójának, ismerősének temetése.)

Múth János

a magyar nyelv szakvezető tanára.

4. Német nyelv

(Mintatanítás a II. fiúosztályban.)

A tanítás ideje: október első fele.

A tanítás helye: polg. isk. II. osztály.

Didaktikai egység: Das Dorf.

Tanítási egység: Ein Spaziergang im Dorfe. 9. Übung.

Nyelvtani anyag: A melléknév gyöngye ejtegetése.